

Bu sayı

“Kapitalizm bir kez daha insanlığı dehşet verici bir felâkete doğru sürüklüyor. Eylül-Ekim aylarında dünya çapında yaşanan mali çöküş sadece ekonomik alanda değil, politik, ideolojik ve askeri alanlarda da dünyanın yepyeni bir döneme girmesiyle sonuçlanacak. (...) Kapitalizmin tarihinde her bakımdan yeni bir dönem açılıyor. Modern tarihin üçüncü ‘Büyük Depresyon’una giriyoruz. (...) Bu tür depresyonlar, kapitalist toplumun hayat sürecini altüst eder. O güne kadar istikrarlı görünen bütün yapılar birdenbire altüst olur. Kapitalizmin prestiji, kitlelerin günlük varoluşunun ihtiyaçlarına dahi karşılık veremediği için yerle bir olur. İdeolojik alanda büyük bir sarsıntı yaşanır. Politik alanda kitlelere o güne kadar ‘uç’ ya da ‘aşırı’ görünmüş olan bir dizi akım birdenbire daha inandırıcı bulunmaya başlar. (...) Toplum gelgitlerle sarsılır. Büyük savaşlar gündeme girer. Kapitalizm kendine yeni yollar ararken sosyalizm de insanlığın gündemine girer. Eylül-Ekim 2008 işte böyle bir dünya tarihsel dönüm noktasıdır. (...)

Şimdi krizin derinleşmesi sınıflar arasındaki çelişkiyi daha da sertleştirecektir. Bir yanda burjuvazi 1974-75 resesyonuyla başlayan ve onyıllardır süregiden uzun krizin yükünü bugüne kadar bütünüyle işçi sınıfının ve emekçilerin sırtına yüklememiş olmanın hırsıyla ve depresyonun sıkıştırmasıyla saldırısını azdıracaktır. Devletin gücü, milliyetçi ideolojinin zehri, faşist gruplar ve çeteler, hepsi işçi sınıfını ve müttefiklerini belirleyici bir yenilgiye uğratmak için kullanılacaktır.” (“Yeni Bir Dönem Açılıyor: Mali Çöküş, Depresyon, Sınıf Mücadelesi”, *Devrimci Marksizm*, sayı 8, Kış 2008-2009).

Devrimci Marksizm Yayın Kurulu, 2008 sonbaharında patlak veren dünya finansal ve ekonomik krizini bu analizle karşılıyordu. Aradan geçen sekiz yıl,

bütünüyle yukarıda yapılan tespitler doğrultusunda dünya kapitalizminin bütün siyasi yapılarının altüst olmasına tanık olmuştur. Gürcistan ve Ukrayna'dan Suriye'ye ve Irak'a kadar savaş adım adım dünyanın en zayıf halkalarını ele geçiriyor. Sınırlar yeniden çiziliyor, hatta ülkeler dağılıyor. Britanya'nın Avrupa Birliği'nden ayrılıp ayrılmayacağını belirleyecek oylamanın sonucu ne olursa olsun (bu satırlar yazıldığında henüz gerçekleşmemiştir), Birliğin ve tekil ülkelerin (İskoçya dolayısıyla Britanya, Katalonya dolayısıyla İspanya, bir bütün olarak Belçika) bölünmesi ihtimali, görünürde en güçlü olan kalelerin bile sarsılmaya başladığını gösteriyor. En çarpıcısı, dünyanın her yerinde, her tür gelişmişlik düzeyindeki ülkeler, faşist, neofaşist, proto-faşist, aşırı sağ hareketlerin etkisine giriyor, "otoriter", "güçlü adam" rejimlerine kayıyor. İstibdat kural haline geliyor.

Bir kısa ufuk taraması, sözü edilen eğilimin ne kadar güçlü olduğunu ortaya koyacaktır. Türkiye'den başlayalım. Hükümette 13. yılını süren, yakında 14 yılını dolduracak olan AKP, uzun yıllar kendine "sol" diyen birçok aydın, çevre, hatta partinin desteğini aldı. Bugün bunların hepsi şaşkınlık içinde Türkiye'nin bir istibdat rejimine doğru yürümekte olduğunu görüyor. Gezi ile başlayan halk isyanından başlayarak, özellikle de Gezi'nin bir artçısı olarak görülmesi gereken 17-25 Aralık yolsuzluk dosyalarından bu yana, Tayyip Erdoğan yolsuzluktan yargılanmanın tek alternatifinin mutlak iktidar olduğu bir yolda yürüyor. Şimdi gelinen noktada AKP Erdoğan'ın uysal ve itaatkâr bir oyuncağı haline gelmiş durumda. Rejim kendi ifadesiyle fiilen değişikliğe uğrattılıyor. Yürütme onun elinde: Erdoğan, Ahmet Davutoğlu'nu azleder ve Binali Yıldırım'ı tayin ederken aslında başbakanlık kurumunu da fiilen ilga etmiş, kendisine bir yaver atamış oldu. Parlamento Türkiye'de hükümette olan partilerden zaten hiçbir zaman bağımsız olamadı. Yargı, HSYK'nın sultası ve yüksek yargı organlarının yöneticilerinin biati ile Erdoğan'a bağlandı. "Dördüncü güç" olarak anılan medya, görsel alanda neredeyse istisnasız biçimde iktidara bağlı veya en azından saygılı; yazılı medyada sadece birkaç büyük ve bir dizi küçük ölçekli yayın organı muhalefet rolünü sürdürüyor. Polis ve jandarma Erdoğan'ın polis şefinin elinde. Genelkurmay Başkanı Erdoğan'ın kirvesi rolüne soyunuyor! Tayyip Erdoğan hızla bir "tek adam" ("Reis") rejimine koşuyor.

Olgular ortada. Bütün mesele bu koşunun ardındaki dinamikleri iyi kavramakta ve sürecin bu erken aşamasının ötesine geçip mantıksal sonucuna, yani koyu bir diktatörlüğe evrilip evrilmeyeceğini değerlendirebilmektedir. *Devrimci Marksizm*'in bu sayısındaki yazıların önemli bir bölümü bu dinamikleri ve bunların sonucunda doğmakta olan yeni rejimin karakterini açığa çıkarma çabasıdadır.

Bu tür istibdat rejimlerinin yayılma eğilimi, Türkiye dışında da güçlü biçimde gözlenebiliyor. Sistemin daha zayıf halkalarında bu tür eğilimleri herkes daha az

şaşkınlıkla karşıılıyor. Rusya’da Putin rejiminin her tür muhalefete karşı cendeyi gittikçe daha fazla sıkması, Rusya’dan uzaklaşma eğilimlerinin ağır bastığı Ukrayna’da ise 2014 Maydan olaylarının Nazi geleneğine sahip çıkan güçlü siyasi hareketler yaratmış olması, çoğu siyasi gözlemciye çok şaşırtıcı görünmüyor olabilir. Son aylarda Filipinler’de çarpıcı bir fenomen olarak ortaya çıkan, suç örgütleriyle mücadele etmek için illegal suç örgütlerine yargısız sorgusuz adam öldürme yetkisi vermeyi öngören bir programla başkanlık seçimini kazanan Rodrigo Duterte bile aşırı bir şaşkınlık yaratmıyor olabilir. Hatta emperyalizmin hâkimiyeti altındaki dünyanın en büyük demokrasisi olarak bilinen Hindistan’da Narendra Modi’nin 2014’ten bu yana Hindu köktendinciliği temelinde bir baskı rejimine doğru ilerlemesi bile yoksulluğun kol gezdiği bu toplumun derin çelişkilerinin bir ürünü olarak olağan karşılanabilir.

Ama iş İkinci Dünya Savaşı’ndan beri en kıymetli ideolojik kozu “demokrasi” olan ABD’ye ve kurulalı beri kendini bir demokrasi ve barış cenneti olarak tanıtmış olan Avrupa Birliği’ne gelince uyarı çanları çalmaya başlıyor. Belki “sosyalist” denen rejimlerden yeni kopan Macaristan’da ve Polonya’da ortaya çıkan Putin benzeri iktidarların varlığını da bu toplumların Avrupa’nın “demokratik” geleneklerini oturtmaya henüz yeterince vakit bulamamış olmasına bağlayanlar olabilir. Ama iş Avrupa Birliği’nin bütününde ırkçı, şoven, Avrupa Birliği düşmanı, geçmişte faşist hareketlerin önemseydiği ideolojik temaları öne çıkartan, bazıları düpedüz faşist hareketlerin son birkaç yıldır mürekkep lekesi gibi yayılmasına gelince meselenin rengi değişiyor. 2014 Mayıs ayında yapılan Avrupa Parlamentosu seçimleri bu bakımdan son derece önemli bir dönüm noktasını temsil ediyor. İki belirlenici önemde üç ülkede (Fransa, Britanya, Danimarka) ırkçı, aşırı sağ ya da faşist/faşizan partiler o seçimle birlikte birinci parti konumuna yükseldi. Özellikle Fransa’da Front National (FN-Ulusal Cephe) o zamandan beri her seçimde daha büyük başarılarla doğru tırmanıyor, 2017 baharında yapılacak cumhurbaşkanı seçimine kadın başkanı Marine Le Pen’i hazırlıyor. Ama mesele bu ülkelerle sınırlı değil. İsveç, Finlandiya, Hollanda, Belçika, İtalya, Slovakya ve başka ülkelerde yine aynı türden partiler siyasi hayatın önemli aktörleri haline gelmiş durumda. Macaristan ve Yunanistan’da açıkça Nazi sembollerine referans yapan faşist partiler (sırasıyla Jobbik ve Altın Şafak) ülkelerinin üçüncü büyük partileri haline gelmiş bulunuyor. 2014 Avrupa Parlamentosu seçimlerinden bu yana başka çarpıcı atılımlar da yaptı faşist/faşizan hareketler. Avusturya’da daha Mayıs ayında, adı ironik biçimde Özgürlük Partisi (FPÖ) olan bu tür bir partinin aday cumhurbaşkanı seçiminde ilk turu açık ara kazandıktan sonra ikinci turda sadece yüzde 0,3 oranında bir oyla seçimi rakibine kaybetti. En önemlisi, faşizmin modern tarihte en gaddar ve yıkıcı örneğini yaşamış olan Almanya’da bir yandan Pegida adında açıkça ırkçı bir kitle hareketi gelişirken, bir yandan da Almanya İçin Seçenek (Alternative für Deutschland-AfD) adını taşıyan bir ırkçı

parti Mart ayında ilk kez eyalet seçimlerinde çok ciddi bir başarı kazandı.

ABD’de gelişme kısmen farklı bir seyir gösterdi. İki parti sisteminin güçlü hâkimiyeti dolayısıyla, 2008 ekonomik krizinden sonra bu ülkede aşırı sağ akımlar sağın büyük partisi Cumhuriyetçi Parti’nin bağrında mayalandı. 2009 yılından itibaren “Tea Party” olarak ünlenen gerici akım (Amerikan bağımsızlık savaşının önemli bir olayı olan Boston Çay Partisi’ne referansla konulmuştur bu ad) kendine bir örgüt biçimi veya bir lider bulamadığı için Cumhuriyetçi Parti’yi ele geçiremedi. Ama sonunda 2016 yılında bu yeni aşırı sağ siyasi yöneliş ifadesini Donald Trump’ın sakil, hazımsız, açıkça ırkçı ve cinsiyetçi politikasında buldu. Trump’ın Cumhuriyetçi Parti’nin ön seçimini kazanarak partinin aday olması, Kasım ayında yapılacak seçimde dünyanın en güçlü ülkesinin başına, kendine özgü bazı özellikleri olsa da, en azından ırkçılığı bakımından faşizan olarak nitelenebilecek bir başkanın seçilmesi olasılığını gündeme yerleştirmiş bulunuyor. Kasım 2016’da belki Donald Trump, altı ay sonra Mayıs 2017’de belki Marine le Pen... Özellikle ikincisi henüz düşük bir olasılık olsa da bu senaryo ABD ve Avrupa’dan oluşan Atlantik ittifakı dünyasının ne tür bir dalganın etkisi altına girmiş olduğunu çarpıcı biçimde gözler önüne seriyor.

İşte *Devrimci Marksizm*’in bu sayısı, projektörünü, dünyada ve Türkiye’de ortaya çıkan bu vahim gelişmelere döndürüyor. Aydınlatmaya çalıştığı alan açısından odağı Türkiye olmakla birlikte Avrupa’daki iki örneğe yani Macaristan’a ve Polonya’ya da ışık tutmaya çalışıyor. Ayrıca bir kitap eleştirisi temelinde 20. yüzyılda, iki dünya savaşının arasında yaşanmış olan klasik faşizme de değiniyor. Böylece Türkiye’deki gelişmeyi yalıtılmış bir şekilde, sanki bütünüyle kendine özgü imiş gibi ele alma hatasından kaçınıyor, başka coğrafyalarda olan biteni de okurunun ufkunu açmak üzere gündeme getirmiş oluyor.

Dosyanın ilk yazıları elbette kendi toprağımızda olan biteni çeşitli boyutlarıyla ele alıyor. Sungur Savran, Tayyip Erdoğan’ın kişisel kontrolü altına girmiş bir AKP’nin inşa etmeye yöneldiği yeni istibdat rejiminin şifrelerini çözmeye çalışıyor. Solda Türkiye’nin yıllardır “faşist” bir rejim altında yaşamakta olduğu yolunda yapılan tespitin ciddiye alınabilecek bir yanı olmadığını belirten Savran, ayrıca rejim tartışmasının akademik Marksizm çerçevesinde kısır bir “taksonomik” yaklaşımla ele alınmasını, siyasi mücadele bakımından herhangi bir sonuç çıkarılmadan yürütülmesini de eleştiriyor. Yazar klasik faşizm üzerine Marksist ve Marksist olmayan literatürden hareketle faşizmin belirleyici özelliğinin sınıflar mücadelesinde oynadığı rolden kaynaklandığını saptıyor. Buradan hareketle Türkiye’de inşa edilmekte olan rejimin “faşist” olarak nitelenmesini reddediyor. Tayyip Erdoğan’ın istibdat rejimi, tarihi bir mücadele konusu olarak ümmet ve hilafetin yeniden tesisi amacına hizmet etmeyi hedeflediği, Türklüğe de İslam’ın bu davasının önderi rolünü atfettiği için başka bir karakter taşımaktadır.

Savran, hareketin Tayyip Erdoğan'ın seçtiği Rabia simgesine atfen “Rabiizm” ya da “Rabiacılık” olarak adlandırılması gerektiğini ileri sürüyor. Yazar, bu ayırımın sosyalist hareketin görevlerini tanımlamak bakımından önemli olduğunun altını çizerek bu görevleri de kendi bakış açısıyla sergilemeye girişiyor. Ancak Rabiacılığın gelişmesinin bir aşamasında faşizme dönüşmesinin de mümkün olduğunu ifade ediyor.

Türkiye ve AKP üzerindeki ilk yazı partinin Tayyip Erdoğan liderliğinde adım adım inşa etmekte olduğu rejimin karakterini anlamaya çalışırken, bunları izleyen yazılar AKP'nin aldığı desteğin toplumsal temellerine ışık tutmaya çalışan teorileri inceleyen çalışmalar. Bunların ilkinde, Kurtar Tanyılmaz “İnşaat Sektörü: Lokomotif mi yedek lastik mi?” başlıklı yazısında, kısa süre önce yayınlanan ve AKP'nin yükselişinde inşaat sektörünün kritik önem taşıdığını ileri süren iki kitabı ele alıyor. Biri, daha önce *Birikim* dergisinde yayınlanmış yazıları bir araya getiren, Tanıl Bora'nın derlediği *İnşaat Ya Resulullah*, diğeri Mustafa Sönmez'in *AKFaşizmin İnşaat İskelesi* başlıklı kitabı. Tanyılmaz, her iki kitapta da çeşitli vurgu farklarıyla öne çıkan ve çeşitli sol çevrelerde de yaygın olan, son 10-15 senede Türkiye'de sermaye birikiminin odağında inşaat sektörünün yatığı ve AKP'nin otoriter, faşizan bir rejim kurmasında inşaat sektörü tercihinin belirleyici rol oynadığı tezlerini tartışıyor. Her iki kitapta da Türkiye kapitalizminde inşaat sektörünün artan rolüne ilişkin görüşleri, olguları, vurgu farklarını özetleyen Tanyılmaz, inşaat ve gayrimenkul sektörünün sanayiye rağmen değil, uluslararası finans piyasalarının belirlediği çok özgül koşullar altında, Türkiye burjuvazisinin uluslararası rekabette karşı karşıya kaldığı engelleri en azından ertelemek üzere önemli bir işlev gördüğünün altını çiziyor. Bu tespitlerden hareketle yazar şu politik sonuçlara ulaşıyor: AKP'nin otoriter, faşizan yönetim tarzını sınıf mücadeleleri ekseninde değil de inşaat sektörü-sanayi, iyi ve kötü ekonomi politikaları, üretim ekonomisi-rant ekonomisi gibi ayrımlar temelinde kurmakta olduğu eleştirisi, Batıcı-laik burjuvazinin üretim ekonomisi yanlısı olduğu varsayımıyla burjuvazinin o kanadına destek vermeye ve günümüzde AKP karşısında oluşturulmaya çalışılan “Amerikan muhalefeti” kampının peşine takılmaya hizmet eder.

Sosyal yardımlar, AKP iktidarının epeyce önem verdiği ve son on beş yılda giderek çeşitlilik ve yaygınlık kazanan bir uygulamalar demeti olarak, derinlemesine incelenmesi gereken bir konu. Türkiye'de bu konudaki Marksist araştırmalarınsa henüz yeni yeni başladığı söylenebilir. Özgür Öztürk, Denizcan Kutlu'nun *Türkiye'de Sosyal Yardım Rejiminin Oluşumu* başlıklı kitabının, sosyal yardımlar konusunu Marksist perspektiften incelemeye çalışan bir araştırma olduğu için önemsenmesi gerektiğini belirtiyor ve yapıtı eleştirel bir değerlendirmeden geçiyor. Öztürk'e göre, yoksullara yönelik kurumsal nitelikli çeşitli destekler (gıda yardımı vb.) anlamında sosyal yardımlarla aslında kapitalizm öncesinde de kar-

şılaşmak mümkün. Fakat kapitalizmde bu yardımlar, devletin işgücü piyasasına dönük düzenlemelerinin çerçevesine oturuyor. Kapitalizmde sosyal yardımlar, genellikle, işsiz kitlenin her an üretime katılmaya hazır halde tutulmasına ve aynı zamanda işçi ücretleri üzerinde baskı oluşturmaya hizmet edecek şekilde tasarlanıp hayata geçiriliyor. Bu yönüyle de işçi sınıfı mücadelesi üzerinde bazı olumsuz etkiler yaratma potansiyelini taşıyor. Öztürk, Kutlu'nun yoksulluğu sınıf ilişkileri çerçevesinde ele almasını ve buradan hareketle sol liberal çevrelere getirdiği eleştirileri değerli buluyor. Bununla birlikte, yazarın yer yer Düzenleme Okulu adıyla bilinen teorik çerçeveye yaslanmasının yarattığı olumsuz sonuçlara dikkat çekiyor. Bu çerçevede, Kutlu'nun Türkiye'de sosyal yardımları bir "sınıf uzlaşması" biçiminde tanımlamasını temel ve vahim bir hata olarak değerlendiriyor. İki sınıf arasındaki ilişkinin bir "uzlaşmaz" çelişki niteliği taşıdığını, bunun salt retorik bir ifade olmadığını, tam da Marksist perspektifin ayırt edici yönü olduğunu hatırlatıyor. Bununla birlikte, teorik sorunlarına rağmen, Kutlu'nun çalışmasının sosyal yardım alma ve verme tecrübesini son derece canlı, renkli biçimde ortaya koyduğunu da teslim ediyor.

Bu ilk üç yazıyı izleyen çeviri yazılarımızın her ikisi de Doğu Avrupa'da son yıllarda gelişmekte olan ve birçok bakımdan Tayyip Erdoğan Türkiye'si ile paralellikler gösteren baskıcı rejimler ile ilgili. Macaristan'da Fidesz partisinin lideri Victor Orban'ın rejimi yıllardır Türkiye'de AKP'nin inşa etmekte olduğu istibdat rejimine çok benzetildi. Polonya'da ise 2015'te başa geçen Hukuk ve Adalet (PiS) partisinin daha ilk uygulamaları bile bütün dünyaya ve Polonya toplumuna bu ülkenin de aynı yola girdiğini düşündürdü. Biz bu iki ülke ile ilgilendiysek, bu, hem buralarda Türkiye için bazı ipuçları bulma olanağından, hem de her ikisi de sosyalist inşa deneyimi yaşamış olan bu toplumlarda 1989 sonrası çözülmenin ne sonuç vermiş olabileceği konusunda okurumuza bir ilk bilgi sunma umudundan kaynaklandı. Her iki yazının yazarları da kendi ülkelerinde Marksist aydın hareketinde önemli bir yere sahiptir ve *Devrimci Marksizm* ekibinin temas içinde olduğu kişilerdir.

Tamàs Krausz, Macaristan'ın "sosyalist" olarak anılan döneminde devrimci Marksist bir muhaliftir. Bugün ise ülkenin en önemli sol dergisi olan *Eszmélet*'in önde gelen editörlerinden biridir. Krausz, yazısında, bugün Macaristan'daki Orban rejiminin anti-demokratik, Yahudi ve Roman düşmanı karakterinin ardında ne yattığı sorusuna cevap arıyor. Yazar, liberallerin bu rejimin daha önceki "komünist" geleneği sürdürdüğü yolundaki tespitini yadsıyarak, gerek genel olarak Orta ve Doğu Avrupa'da, gerekse özel olarak Macaristan'da, iki dünya savaşı arası dönemin tarihinin de ortaya koyduğu gibi, kapitalizmin otoriter bir kabuk içinde gelişmiş olduğunu hatırlatıyor. Ona göre, bugünkü Orban rejimi, o dönemin Horthy rejiminin "ikinci sürümü"dür. Krausz, bu "ikinci sürüm" Horthy'ciliği olanaklı kılan somut koşulları inceliyor. Bunlar arasında "sosya-

list” rejimin çökmesinden sonra yaşanan yoksullaşmanın büyük kitleleri çaresizleştirmesinden dünya ve Avrupa çapında neoliberalizm ve küreselleşme tutkunu politikaların halkta milliyetçi bir tepki yaratmasına kadar bir dizi faktör vardır. Krausz aynı zamanda Orbán’ın partisi Fidesz’in Macaristan’ın faşist hareketini kendi içinde besledikten sonra dışına attığını, Jobbik’in böyle geliştiğini, bu özelliğin de 1930’lu yılların geleneğine uygun düştüğünü belirtiyor. Macaristan örneği Türkiye’ye, sadece Orbán/Erdoğan paraleli bakımından değil, her iki ülkede de gerici iktidar partisinin yanında bir de sanki yedekte bekleyen has faşist bir partinin varlığı bakımından da benziyor.

Polonyalı Marksist Ewa Groszewska daha geç bir dönemde, henüz 2015’te ortaya çıkmış bir siyasi olguyu ele alıyor. Polonya’da geçen yıl iktidara geçen Hukuk ve Adalet Partisi (PiS) hiç vakit kaybetmeden çok ciddi anti-demokratik unsurlar içeren bir dizi yeni düzenlemeyi gündeme getirdi, yasalaştırdı. Bunlar arasından yargıya ve medyaya ilişkin olanlar, AKP Türkiye’si’ni şaşkıncı biçimde andırıyor. Groszewska bu yeni iktidarın Polonya politikasının milliyetçi ve Katolik damarından ve halkta “küreselleşme” olarak anılan soyguna ve Avrupa Birliği’nin neoliberal politikalarına gelişen tepkilerin bir ürünü olduğunu vurguluyor. PiS’ten önce ülkeyi yöneten hükümetlerin uyguladığı neoliberal politikalarından bezen yoksul halk, 1989 çöküşünde eski iktidar partisi liberalizme kayınca ortada sol diye bir şeyin kalmamış olduğu bir bağlamda PiS gibi, demagojiye dayansa da halkın sorunlarına öncelik tanıyan bir partiye yüzünü dönebiliyor. Burada Türkiye’yi hatırlamamak imkânsız. Polonya’da da, aynen bizdeki gibi, ana muhalefetin PiS’e eleştirisinin hep kültürel alanda, Avrupa Birliği değerlerine uygunluk/aykırılık zemininde olması, bu muhalefetin halkta bir ilgi uyandırmamasına yol açıyor.

Bu sayıdaki son yazımız, Mustafa Kemal Coşkun’dan bir kitap eleştirisi. Coşkun’un ele aldığı Michael Mann’ın *Faşistler* başlıklı kitabı, klasik dönem faşizmlerini ülke ülke karşılaştırmalı biçimde inceliyor. Ama Coşkun kitabın önemli bir sınırına işaret ediyor. Dünyayı sınıf kuramları ya da sınıf mücadeleleri ile açıklamak demek, her meseleyi sınıfa indirgemek demek değil, bütünü bir parçasını, örneğin siyasal alanı bütünü diğer parçaları ile (ekonomik, kültürel, ideolojik, vb.) bir arada analiz etmek demektir. Nitekim Trotskiy, faşizm analizinde küçük burjuvazi ile finans kapital ilişkisini ortaya koymuş, bunu kapitalizmin krizi çerçevesinde ele alarak faşist hareketin burjuva devlet aygıtının içine nasıl özümsemişini bütünsel bir analizle göstermiştir. Demek ki sınıf kuramı demek, herhangi bir meseleyi sınıflara indirgemek demek değildir. Ancak Mann, sınıf kuramını böyle anladığı ölçüde, kitabında önemli bir hata yaparak faşizmin sınıf niteliğini gözden kaçırmakta, faşizmi tanımlayabilmek için her biri ülkeden ülkeye değişebilen çok çeşitli nitelikler sıralamaktadır. Dolayısıyla fazlasıyla eklektik bir analizle karşı karşıya bırakıyor bizi. Bu ise faşizmi tanımamızı güçleştirmekte,

dolayısıyla neye ve kime karşı mücadele etmemiz gerektiğini bulanıklaştırmaktadır. Ama bu gibi metodolojik sorunlar dışında *Faşistler* günümüzün hareketlerini anlayabilmek açısından oldukça değerli arka plan bilgileri vermektedir.

Devrimci Marksizm'in bu sayısını tanıtan bu yazıya, Yayın Kurulu'nun 2008 sonbaharında kapitalizmin tarihinde yeni bir dönemin açıldığına işaret eden bir yazısından alıntı ile başladık. Yayın Kurulu orada, 2008'de başlayan ekonomik krizin yalnızca ekonomik alanda etkiler bırakmakla kalmayacağını, politik, ideolojik ve askeri alanlarda da büyük sarsıntı ve değişiklikler yaratacağını belirtiyor ve şu sonuca ulaşıyordu:

Bir yanda burjuvazi 1974-75 resesyonuyla başlayan ve onyıllardır süregiden uzun krizinin yükünü bugüne kadar bütünüyle işçi sınıfının ve emekçilerin sırtına yükleyememiş olmanın hırsıyla ve depresyonun sıkıştırmasıyla saldırısını azdıracaktır. Devletin gücü, milliyetçi ideolojinin zehri, faşist gruplar ve çeteler, hepsi işçi sınıfını ve müttefiklerini belirleyici bir yenilgiye uğratmak için kullanılacaktır.

Peki, öteki yanda? Şimdi de onu okuyalım:

Ama öte yanda, artan işsizliğe, düşen ücretlere, insanların düpedüz aç kalmasına, sosyal hakların radikal biçimde kısılmasına tepki içindeki işçi sınıfı ve emekçi yığınlar, koşulların uygun olduğu her yerde kitlesel biçimde mücadeleye girecek, burjuvazinin politikalarına meydan okuyacak ve gelişmelere bağlı olarak devrimci ataklara kalkışacaktır. Bu mücadelelerin başarıya ulaşması elbette birçok faktöre bağlıdır; ama her şeyden çok devrimci işçi sınıfı partilerinin zamanında ve yeterince güçlü biçimde inşa edilip edilemeyeceğine ve bu inşa sürecinin uluslararası proleter devrimci bir önderlikle taçlanıp taçlanmayacağına bağlıdır.

Yani karamsarlığa gerek yok. İnsanlığın bir kez daha bir **yol ağzında** bulunduğu bilinciyle faşizmin değil sosyalizmin kazanması için mücadeleye gerek var. Bir kez daha, büyük devrimci Rosa Luxemburg'un öngörüsü doğrulanıyor: "Ya sosyalizm, ya barbarlık!"